

Полтавський державний аграрний університет
Полтавський інститут економіки і права
Полтавський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги
Регіональне представництво Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у
Полтавській області
Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Трансформація правової системи України в сучасних умовах

Матеріали II Всеукраїнської інтернет-конференції
20 травня 2025 року

**Полтава
2025**

УДК 34.047(477)

Трансформація правової системи України в сучасних умовах: матеріали II Всеукраїнської інтернет-конференції (Полтава, 20 травня 2025 р.) / ред. кол.: С. О. Гладкий, Х. З. Махмудов, Г. В. Терела та ін. Полтава: ПДАУ, 2025. 149 с.

Конференція зареєстрована в ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ) за №348 від 27.03.2025 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавського державного аграрного університету, протокол №12 від 20 червня 2025 р.

У збірці представлено матеріали II Всеукраїнської інтернет-конференції за результатами досліджень щодо трансформації правової системи України в сучасних умовах.

Матеріали призначені для педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів освіти, докторантів, аспірантів, провідних фахівців – практиків, студентів та усіх зацікавлених у позитивних перетвереннях правової системи України.

Відповідальність за зміст наданих матеріалів, точність наведених даних, а також відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори. Матеріали видані в авторській редакції.

Голова редакційної колегії:

Гладкий С. О. – професор кафедри підприємництва і права ПДАУ, д. ю. н., професор.

Члени редакційної колегії:

Махмудов Х. З. – завідувач кафедри підприємництва і права ПДАУ, д. е. н., професор;

Басенко Р. О. – завідувач кафедри правознавства та фінансів, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності ШЕП, к. пед.н., доцент;

Ночовний Ю. В. – начальник відділу правопросвітництва Полтавського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

Носенко В. В. – представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Полтавській області;

Яковенко В. С. – член правління, керівник відокремленого підрозділу ГО «Україна без тортур» в Полтавській області;

Коломоєць О. Д. – провідний фахівець з організації наукової роботи Кіровоградського НДЕКЦ МВС України, к.ю.н., доцент, т.в.о. завідувача кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ;

Лисенко Н. В. – завідувач відділу товарознавчих та гемологічних досліджень Полтавського НДЕКЦ МВС України, к.т.н.;

Дубович О. В. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н.;

Кальян О. С. – професор кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н., доцент;

Коломієць П. В. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, д. ю. н.;

Купчення Л. І. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н.;

Липій Є. А. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н., доцент;

Осташова В. О. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н., доцент;

Стрілець Б. В. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н.;

Терела Г.В. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. і. н., доцент;

Шведенко П. Ю. – доцент кафедри підприємництва і права ПДАУ, к. ю. н., доцент;

© Автори тез, включені до збірника, 2025

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

ЗМІСТ

Агвердієва Е. Е. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ЯК ЗАСІБ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ.....	7
Алієв Р. В. СУЧАСНА МІСЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПОРЯДКУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	10
Атаманчук Н. І. ОЦІНКА ВПЛИВУ ПЕРЕДБАЧУВАНОВОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ПРАВОТВОРЧОМУ ПРОЦЕСІ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	14
Баброцяк С. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІЛІЦІЇ В РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ.....	20
Баброцяк С. В. ПРИНЦИП РОЗПОДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ.....	24
Баброцяк С. В. ПРОЦЕДУРА РОЗГЛЯДУ І ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНОПРОЄКТІВ УВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМА ЗНИКНЕННЯ ТРЕТЬОГО ЧИТАННЯ.....	28
Бончук В. П. КОРУПЦІЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ ВИЯВИ.....	31
Гладкий С. О. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПОТРЕБИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	35
Глущенко О. О. ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ДІЇ В УКРАЇНІ ВОЄННОГО СТАНУ.....	40
Грицун В. В., Коломієць В. П.	

ЩОДО НЕВІДПОВІДНОСТІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	44
Гусак Г. С. ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	48
Гусак Г. С., Скляр В. О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДООХОРОННОГО ПРАВА ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ.....	53
Закладна В. В. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СКЛАДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ.....	55
Каюн В. О., Везомська С. Ж., Перун С. В. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	58
Клименко А. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ.....	63
Ковальська Т. А. ПРАВОВА ТА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАТЕГОРІЇ «ВЛАСНІСТЬ»	67
Коломієць П. В. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВТРАТИ ЧИННОСТІ ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСОМ.....	71
Кондуфор Є. О. ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕФОРМДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	77
Кондуфор Є. О. КОНФЕДЕРАЦІЯ ЯК ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ.....	80
Копил А. О., Коломієць П. В. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ВИНАГОРОДИ ЗА	

ПРАЦЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ХАРТІЇ.....	83
Кудінова-Сінгх А. Г., Гуркіт Сінгх, Шарма Дінеш ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА.....	86
Купчення Л. І., Панов Є. М. ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ОНН ТА ЄС У СФЕРІ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ.....	89
Мансуєва Д.Р. ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	91
Марунич В. В. ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗВИТОК КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДІВ І ПРАКТИК В УКРАЇНІ.....	95
Матлак Т. О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ АГЕНТСТВ В УКРАЇНІ.....	98
Михайличенко А. М. МЕТОДИ ПРИРОДОЗНАВСТВА І СОЦІАЛЬНИХ НАУК: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	103
Наливайко Л. А., Коломієць П. В. ВТРАТА ЧИННОСТІ ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	105
Панов Є. М. ВПЛИВ АРТУРА ШОПЕНГАУЕРА НА ГУМАНІЗАЦІЮ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	110
Писаренко А. О., Циганок С. Д. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	112
Радько О. О. ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА НА ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ: КОНФЛІКТ МІЖ ЗАХИСТОМ ІНВЕТОРІВ ТА СУВЕРЕНІТЕТОМ ДЕРЖАВ У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	117
Собецька Ю. В.	

ПРОБЛЕМАТИКА СПАДКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК В ПЕРІОД ВІЙНИ.....	120
Стрілець Б. В. ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ЕКСТРАТЕРИТОРІАЛЬНА ДІЯ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	123
Терела Г. В., Стрілець В. В. ТРУДОВИЙ КОМПЛАСЕНС: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	126
Терела М. А. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	131
Терно Р. В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ МЕДІАЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	136
Яхнич Я. В. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРАВОРОЗУМІННЯ.....	141
Яхнич Я. В., Михайліченко А. М. ОКРЕМІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ РИБАЛЬСТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	144

пояснюють природу корупції, акцентують увагу на важливості монополії, дискреції, рівня підзвітності, самоконтролю, когнітивних процесів та суспільної довіри. Дослідження, проведені в посткомуністичних країнах, підтверджують, що схильність до корупції є результатом не відсутності моральних орієнтирів, а впливу зовнішнього тиску, який переважає внутрішні цінності. Отже, ефективна боротьба з корупцією має бути спрямована не лише на зміну поведінки окремих осіб, а й на трансформацію соціального середовища, що створює умови для виникнення і розвитку корупційних практик.

Список використаних джерел

1. Зарічанський О. А. Психологічні передумови корупційних діянь. 2024. Випуск 59. С. 225–229.
2. Психологія корупції. URL: <https://day.kyiv.ua/blog/polityka/psykholohiya-koruptsiyi> (дата звернення: 26.04.2025 р.).
3. Вознюк А. А. Психологічні теорії пояснення корупції. *Юридична психологія*. 2019. № 2. С. 7–15.
4. Зарічанський О. А. Психологічні аспекти дослідження корупції в зарубіжних наукових студіях. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2022. № 3(51). С. 22–28.

Гладкий С. О.,
д. ю. н., професор, професор кафедри підприємництва і права,
Полтавський державний аграрний університет

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПОТРЕБИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Вивченню правової системи України, а також потреб і перспектив її модернізації (трансформації, осучаснення, вдосконалення), присвячена величезна кількість публікацій [1]. Втім реальний перебіг цього процесу

актуалізує подальші пошуки його каталізаторів і ефективних моделей. Багатомірність правової системи, масштабність цього явища, величезна кількість чинників, які зумовлюють його функціонування і розвиток, спонукають до пошуку ключових ланок і основних векторів успішного трансформаційного процесу. Принципово важливим є сам характер постановки цієї проблеми, що зумовлює предметну спрямованість і мету даної публікації.

Правова система як комплекс безпосередньо чи опосередковано взаємопов'язаних і взаємодіючих правових явищ, є підсистемою більш широкої системи суспільства, нерозривно пов'язана з іншими його підсистемами (економічною, політичною, ідеологічною) та має складну внутрішню структуру. Її утворюють як динамічні явища (правоутворення, правореалізація тощо), так і порівняно статичні складові (правовий менталітет, правова доктрина, система права і система законодавства, правові установи тощо). Фундаментальний (сутнісний) рівень правової системи утворюють люди, тобто первинні суб'єкти права з їх менталітетом, правосвідомістю, правовою культурою, праворозумінням. Нормативізація людських відносин породжує нормативно-регулятивний рівень правової системи, на якому відбувається моделювання правової поведінки соціальних суб'єктів. Нормативні моделі за необхідних і достатніх умов втілюються в поведінкових актах окремих індивідів, їх груп та в правопорядку загалом.

Потреба в трансформації правової системи постає як результат усвідомлення суспільством (національною елітою) її неналежного функціонального стану. Правова система виконує регулятивну та охоронну функції, а також, що слід особливо підкреслити, інтегративну функцію (об'єднання правових норм з іншими позитивними правовими явищами в єдине ціле, їх взаємодія з іншими соціальними інститутами). Як видається, саме остання з названих функцій є визначальною в аспекті спроможності правової системи до самоорганізації та розвитку.

Можна констатувати наявність очевидних проявів дезінтеграції української правової системи, серед яких найбільш очевидними є такі: гостра

невідповідність між офіційною правовою ідеологією (йдеться про верховенство права та інші високі правові ідеали, сприйняті науково-юридичною спільнотою і задекларовані законодавцем) та правовою психологією широких верств українського населення з її виразним нігілістичним забарвленням; між змістом нормативного рівня правової системи та соціально-результативного її рівня (реальним станом законності і правопорядку, розвитку українського правосуддя та правоохоронної системи загалом).

Зовнішньосистемні зв'язки правової системи також позначені проявами дезінтеграції: принцип верховенства права передбачає, зокрема, домінуючий статус права щодо економіки, політики, ідеології. Натомість бачимо існування «тіньової» економіки, «тіньової» політики та інших «тіньових» сфер життя українського суспільства, які існують у повній відповідності з реальним суспільним договором і погано узгоджуються з Основним Законом держави.

Найпотужнішим з усіх можливих каталізаторів трансформації української правової системи є загроза знищення Української держави. З початком повномасштабної війни з російським агресором українське суспільство спонтанно сформуло надмету – інтегральну ідею, якої воно не мало в попередні десятиліття існування суверенної Української держави, внаслідок чого нація перебувала в «сплячому» стані, що перешкоджало формуванню української еліти і розвитку країни загалом. Такою ідеєю стало усвідомлення і переживання потреби у виживанні української нації та збереженні української державності. Сила цієї ідеї у її простоті та очевидності й, що особливо важливо, тісному й безпосередньому зв'язку з інстинктом самозбереження, який є базисним для людини як живої істоти.

Виживання нації в сучасних умовах – це не лише питання спроможності відповісти збройною силою на дії агресора. Є необхідною трансформація на демократичних засадах всього суспільства і державного апарату як умова забезпечення конкурентоспроможності держави. Перемога України в умовах, що склалися – це не витіснення агресора до кордонів 1991 року. Україна має стати успішною демократичною державою, що й буде остаточною поразкою

нинішнього російського правлячого режиму. Крім бойових дій на фронті, є інформаційна, дипломатична, економічна, енергетична, логістична, медична (порятунок поранених і хворих), «педагогічна» (підготовка комбатантів) та інші війни (виміри війни), а також змагання технологій, яке набирає обертів. Очевидно, що українське суспільство має зазнати модернізації як система, в усіх своїх сферах і ланках. Війна лише прискорила цей процес, зробила його необхідність очевидною та невідкладною для кожного патріотично налаштованого українця і для союзників України за кордоном. Власне, висловлені ще до великої війни євроінтеграційні прагнення України стали декларацією на проведення такої модернізації.

Саме євроінтеграційний модус осучаснення українського суспільства зумовлює необхідність у зростанні ролі права в суспільних процесах. Ця необхідність має бути осмислена як у контексті минулого (деформації права радянської доби та доби становлення українського «олігархату» з початку 1990-х років) та бажаного майбутнього (повноправне членство у ЄС і НАТО). Відтак, верховенство права є визначальним принципом модернізації українського суспільства та Української держави.

Головний методологічний принцип модернізації складної соціальної системи – принцип системності, який зумовлює, по-перше, сприйняття права як системного утворення (правової системи) і, по-друге, застосування до його пізнання (теоретична юриспруденція) та зміни (практична юриспруденція) системного підходу та системного методу. В центрі уваги дослідників має бути системна якість українського права, а не лише розвиненість окремих його структурних складових.

У контексті зовнішніх зв'язків правової системи на особливу увагу заслуговує взаємодія і взаємовплив процесів правового і морально-етичного регулювання суспільних відносин [2]. Дефектність правосвідомості українського суспільства як стабільно нігілістичної поєднується з браком доброчесності як працівників юридичних установ, так і суб'єктів права загалом. Це часткові прояви загальної духовно-моральної кризи сучасного суспільства.

Йдеться не тільки про українське суспільство – зазначена тенденція притаманна суспільству споживання як формації цивілізаційного масштабу [3; 4].

Право і мораль як два найпотужніші соціальні регулятори формалізують притаманними їм засобами і в доступній їм мірі зміст «неписаного» суспільного договору, за яким живе суспільство. Головною соціально-практичною проблемою українського сьогодення є те, що цей договір, несумісний з принципами демократичного, правого облаштування суспільства, соціальні маси не можуть змінити в силу своєї природи – вони потребують у такій революційній справі лідерів, а еліти (де-факто – квазіеліти) не бажають його змінювати [5].

Таким чином, системна якість українського права залежить, перш за все, від ефективності виконання правовою системою суспільства інтеграційної функції. Якісний рівень української науково-юридичної думки і національного законодавства істотно перевищує реальний стан законності та правопорядку в країні. Цим зумовлюється основний вектор модернізації правової системи України: він має бути спрямований на конструктивні позитивні зміни в царині правової свідомості та правової культури суспільства, що, зокрема, передбачає необхідність кардинальних змін у системі правової освіти (просвіти) і правового виховання. Йдеться про зміни не лише в державній політиці, але і в ставленні до цих явищ (соціальних інститутів і практик) громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Удовика Л. Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (частина 1). Часопис Київського університету права. 2019. № 3. С. 12–20.
1. Гладкий С. О. Модернізація правової системи України: соціокультурний вимір. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. Вип. 17 (29). С. 32–38.

2. Гладкий С. О. Менталітет доби масового суспільства: правові аспекти в українському вимірі. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 71(3). 2022. С. 26–31.

3. Гладкий С. О. Право в суспільстві споживання: ціннісні та психологічні аспекти. *Держава і право: Зб. наук. праць. Юрид. і політ. науки*. Вип. 89. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2021. С. 34–43.

4. Гладкий С. Формування української юридичної еліти: понятійний і методологічний виміри. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2018. № 1. С. 36–41. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_1_7.pdf

Глушенко О. О.
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»,
Полтавський державний аграрний університет
Науковий керівник : Купчення Л. І.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри підприємництва і права,
Полтавський державний аграрний університет

ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ДІЇ В УКРАЇНІ ВОЄННОГО СТАНУ

Російська збройна агресія, що розпочалася у 2014 році та перейшла у повномасштабну фазу 24 лютого 2022 року, спричинила появу значної кількості внутрішньо переміщених осіб в Україні, які були змушені покинути свої домівки через військові дії та окупацію. У зв'язку з цим Українська держава зіткнулася з важливими завданнями щодо гарантування прав і свобод цих громадян та осіб, які постійно проживають на її території, оскільки, відповідно до конституційного принципу позитивної відповідальності, саме на державу покладається основний обов'язок із забезпечення реалізації цих прав і свобод,